

ського з метою визначити шляхи оновлення, засоби реформування та підвищення якості сучасної освіти, використання досягнень в сучасній вищій школі.

Ключові слова: шляхи оновлення, якість освіти, вища школа, творче спадщина.

L. I. Oriekhova

THE MAIN AREAS OF THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN THE HERITAGE OF EDUCATIONAL AND LINGUODIDACTICS SPECIALISTS FROM THE SECOND HALF OF THE 19TH TO THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY

The article reflects the extraordinary issue of nowadays use of creative heritage of educational and linguodidactics specialists from the second half of the 19th to the beginning of the 20th century. It is well-proven that in the conditions of national revival of people, culture and education, there is a necessity to address to the creative legacy of prominent teachers and methodists such as K. D. Alchevskaya, B. D. Hrinchenko, M. P. Drahomanov, P. G. Zhitetsky, N. Karazin, A. Y. Konissky, M. A. Korf, N. I. Kostomarov, P. A. Kulish, M. N. Maksimovich, I. S. Nechuy-Levytsky, I. S. Orlyay, K. D. Ushinsky, P. P. Chubinsky on purpose to define the ways of updating, the facilities of reformation and upgrading modern education and the drawing on their accomplishments at modern higher school. It is traced, that they all were united by one large desire – to clarify own people, to teach them in native language, to study and apply European scientific and pedagogical acquisitions. It is certain that the priority of the XIX century pedagogical values were the mother tongue, patriotism, historical method, nationality, religious postulates and consonantness up to the progressive European pedagogical ideas. The main ideas of the Ukrainian teachers are following: sincere love and respect to the student; study and development of their natural tendencies and capabilities; creative collaboration in the period of studies and education; development of common to all mankind moral qualities on the personal example; education on the basis of national traditions; succession of education on the different stages; preparation to subsequent labour activity; harmonious combination of interests of all humanity with interests of the people and personal on the basis of common to all mankind values. The subsequent researches provide the analysis of creative legacy of other linguodidactics specialists and teachers of this period.

Keywords: ways of updating, quality of education, higher school, artistic heritage.

Подано до редакції 08.09.2014

УДК: 378.1+37.01+371

I. O. Palyshkova

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ І МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті визначено особливості змісту і методів формування професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи у контексті практико-орієнтованого підходу, що є усвідомленням досвіду професійно-педагогічної діяльності як унікальної практики, що має свого творця – автора з усіма притаманними йому рисами суб'єктної неповторності і особистісної унікальності, зумовлених певним історичним часом і рівнем цієї культури.

Ключові слова: практико-орієнтований підхід, культура, професійно-педагогічна культура, професійно-педагогічна культура вчителя початкової школи.

Упровадження практико-орієнтованого підходу в процес формування професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи вимагає обговорення і з'ясування двох моментів. Перший пов'язаний з уточненням змісту того, що має бути визначено у цьому процесі. Другий – потребує уточнення того, яким методом має забезпечуватись цей процес. Потреба в уточненні дослідницької позиції у цих двох моментах зумовлена специфікою феномена професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи, його принциповою відмінністю за своїм походженням, сутністю і способом існування.

При виявленні змісту і методів практико-орієнтованого підходу як методології формування професійно-педагогічної культури вчителя визначальним є розуміння того, що об'єктом пізнавального відношення є штучний світ, створений людиною для ствердження своєї суті. Але відомо, що гуманітарність будь-якого знання визначається дослідженням не ма-

теріальності світу культури, а його суб'єктності. Об'єкт гуманітарного дослідження завжди має суб'єктивний, людський вимір.

М. Бахтін, розкриваючи та обґрунтовуючи особливості гуманітарного знання, підкреслює, що точні науки – «це монологічна форма знання: інтелект споглядає річ і висловлюється про неї. Тут тільки один суб'єкт – той, хто пізнає (споглядаючий) і мовець (висловлюючий). Йому протистоїть тільки безмовна річ. Будь-який об'єкт знання (наразі – людина) може бути сприйнятим і пізнаватись як річ. Але суб'єкт, як такий, не може сприйматись і вивчатись як річ, бо як суб'єкт він не може, залишаючись суб'єктом, стати безмовним, відтак, пізнання його може бути тільки діалогічним» [1, с.363].

Гуманітарне знання і процес його створення за своєю специфічною природою відбувається у межах більш складного суб'єкт-об'єкт-суб'єктного відношення, де пізнавальні дії суб'єкта дослідження спря-

мовані на виявлення в певному культурному об'єкті його творця – культурного суб'єкта. Передумовою для розуміння внутрішнього світу людини, його буття у культурі і культури в ньому є його духовний вимір у категоріях цінності і сенсу. З цього приводу М. Бахтін зазначав, що людське буття як об'єкт наукового пізнання ніколи не може збігатися з самим собою, оскільки воно існує у категоріях цілі і сенсу [1, с.109].

Учені підкреслюють, що людське буття за своєю суттю – це життя людини відповідно до обраних нею ідеалів і цінностей, у яких відбито її сенси. Саме сенс виявляє духовну спрямованість практичної діяльності людини, її підставу для самовизначення і самореалізації у культурі. Жоден акт свідомості, жоден артефакт культури не можуть стати зрозумілими без співставлення їх з цінностями, сенсом буття людини [3, с.268].

Приналежність культурних і соціальних явищ до світу вищих гуманістичних духовних цінностей виявляє сенс усіх дій людини, і зумовлює її зв'язок з іншими у просторі та часі поза межами її фактичного існування. Виявляючи цей зв'язок, процес гуманітарного пізнання відбувається у вигляді перебігу від артефакту до сенсу, від речі до її цінності, від простого відображення у свідомості людини до розуміння того, що спонукало людину до акту творення.

У межах практико-орієнтованого підходу до формування сутності професійно-педагогічної культури вчителя початкових класів цей процес відбувається як сходження від конкретного факту практичної педагогічної діяльності, здійснюваної персоналізованою особою, творцем, суб'єктом, конкретним учителем до розуміння його світогляду і цінностей, що відображені в меті і способах його діяльності, відтворюваних в них нормах соціальної взаємодії учителя та його учнів.

Обговорення змісту практико-орієнтованого підходу в контексті формування професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи та можливості її цілеспрямованого формування не може бути повним без того, щоб не звернути увагу на те, що категорія «культура» акумулює той спосіб діяльності людини, яка принципово відрізняє її активність від будь-яких інших форм. Саме практична діяльність людей є передумовою і дійсною причиною усієї історії культури.

Однак учені наголошують, що культуру не можна розуміти як застиглу діяльність: вона не стільки результат, скільки процес. Обмін діяльностями, передавання одного суб'єкта іншому своїх власних сутнісних сил, єдність успадкованої і породжуваної діяльності – характеризують сутність культури. Діяльність характеризує динамічний аспект культури, її «суб'єктну субстанційність» (за Гегелем), тоді як культура виявляє предметне буття діяльності, її об'єктивовану форму.

Як уже зазначалось, будь-яка практика – це завжди цілеспрямована діяльність, спосіб виявлення соціальної активності її суб'єкта за конкретних обставин і конкретними засобами. У перекладі з грецької, практика є діяльністю і за своєю структурою вона має об'єкт, тобто те, на що спрямована активність людини; суб'єкта – саму дієву людину; мету – те, завдяки чому здійснюється дія; результат – кінцевий продукт, створюваний активністю суб'єкта; засоби – інструме-

нти, за допомогою яких здійснюється діяльність.

Спираючись на цю структуру практики, зміст практико-орієнтованого підходу в контексті професійно-педагогічної культури вчителя представляється можливим конкретизувати таким чином. Об'єктом пізнання у цьому підході виступає конкретна практика культуровідповідної і соціально доцільної діяльності вчителя з навчання і виховання дитини у системі початкової освіти, в початкових класах. Суб'єктом виступає сам учитель, його персона, особистість, усвідомлювана в контексті сучасних йому соціальних обставин і культури суспільства.

Мета конкретизується у цілях та цінностях, що спонукали вчителя до навчання і виховання дитини і реалізовані в результатах його професійно-педагогічної діяльності. Результат практики пізнається через конкретні знання, уміння, навички, в яких виявляються навченість і вихованість його учнів. Засоби педагогічної діяльності складають інструменти (методики, підручники, прийоми), за допомогою яких учитель досягав означених результатів.

При реалізації практико-орієнтованого підходу важливо враховувати, що гуманітарне знання базується на результатах пізнання явищ культури за трьома рівнями. Перший рівень, емпіричний, базується на описі поведінки історичних індивідуальностей, дій конкретних персон, що створюють практику людського буття. Другий рівень, теоретичний, складається з пізнання цінностей та їх ієрархії, як чинників, що зумовлюють реальні практичні дії означених персон і складають духовний світ їх буття. Третій рівень, методологічний, визначає способи, методи тлумачення сенсів людського буття на матеріалі конкретних практик.

У гуманітарному знанні соціокультурна реальність постає, з одного боку, як світ неповторних, унікальних, індивідуальних практик людини, з іншого – як світ цінностей, що об'єднують всі практики між собою, роблять їх значущими для підтримки і забезпечення життя у культурі і суспільстві всіх інших людей. Цим зумовлена складність і труднощі пізнання духовного, того, що народжується у свідомості іншої людини. У гуманітарному знанні вони відбиваються у координатах подвійного опосередкування, його спрямованості не на саму річ, що створена і існує у культурі, а на спосіб осмислення цієї речі в чужій свідомості: «...Думки про думки, переживання переживань, слова про слова, тексти про тексти. У цьому головна відмінність гуманітарних дисциплін від природничих...» [1, с.123].

Розкриваючи сутність і особливості гуманітарного пізнання, М. Бахтін підкреслював, що це «складне взаємовідношення тексту (предмета вивчення і обдумування) та створюваного обрамляючого контексту (запитуючого, заперечуючого), в якому реалізується пізнавальна і оцінювальна думка вченого... Людина в її людській специфіці завжди виявляє себе (говорить), тобто створює текст (хоча б потенціальний). Там, де людина вивчається поза текстом і незалежно від нього, то це вже не гуманітарні науки» [1, с.127-128].

Матеріальною формою, у якій засобами певного символічного кодування (писемність, математичні, фізичні, хімічні символи, музичні, хореографічні сим-

воли тощо) відтворено досвід практичного ставлення людини до світу та його духовна цінність для інших у змісті практико-орієнтованого підходу, виступає текст. Слід зауважити, що в культурології, на відміну від філології, текстом називається будь-яка знакова структура, яка виявляє певний цілісний сенс і виконує певну культурну функцію. Поняття «текст» у цьому випадку значно ширше його визначення в словниках.

В межах пізнання культуровідповідності буття людини текст постає матеріальним виразом духовної культури, джерелом пізнання соціально-культурної реальності в її історичному, суспільному і індивідуальному контекстах. Проблема полягає у тому, щоб розпредметити суб'єктивні сенси, що об'єктивовані в текстах, почути через текст голос його творця і таким чином зрозуміти його дух і дух часу, коли він створював свій текст.

Діалогічний контекст, у якому здійснюється таке розуміння – це новий досвід, нова культурна практика. В означеній практиці текст починає існувати у двох контекстах: внутрішньо культурному (авторського) і зовнішньо культурному (дослідника, інтерпретатора). Усвідомлення предмета професійно-педагогічної культури як авторського тексту в діалогічному відношенні виводить гуманітарне пізнання на той рівень, де наголос з інтерпретації, тлумачення тексту в його власних культурних традиціях, нормах переноситься на оцінювання його цінності задля збагачення культури людства, його прогресу.

Розуміння неможливе без оцінювання: «... евристичне розуміння тексту є подолання, «зняття» старого сенсу, його переоцінювання, переосмислення і творче відтворення у нових формах знання» [3, с.302]. Отже, в умінні розуміти і будувати тексти виявляється сутність практики гуманітарного пізнання, його культуровідповідності. Текст є первинною данністю, реальністю, з якої починається гуманітарне, тобто культурне мислення. Він є формою соціального кодування цінності предмета культури. При цьому засобом кодування виступає мова як певна система символів – знаків, що позначають певні явища.

Будь-який текст виявляється через мову, загальнозрозумілу систему знаків, в іншому випадку він не набуває значення предмета культури, залишаючись природним продуктом діяльності людини. Розуміння тексту як предмета культури, практичного віддзеркалення духовного світу людини, що його створювала, пов'язане з його вторинною суттю, що надбудовується за природною мовною основою. Вихідний рівень розуміння будь-якого тексту пов'язаний з адекватним відтворенням авторського контексту. Бути знаком, у розумінні філософів, не є природною властивістю предмета, а його соціальною якістю, його «буттям для інших». Тобто, усвідомлюючи знак предмета культури, людина опановує його новим соціально значущим змістом.

З цього випливає, що діалектика гуманітарного пізнання зумовлена аналізом зовнішніх об'єктиваций, які у вигляді текстів, знаків і символів детермінують внутрішній світ людини як суб'єкта культури. Мова в цьому процесі виступає практикою дієвої свідомості, формою кодування соціальної пам'яті. «Мова є засобом виразу думок і почуттів, загально значимого змісту й інших особистісних сенсів, душевних станів людини, її інтен-

цій, її ціннісного ставлення до довкілля і себе самої» [4, с.58].

Символічні засоби, знаки, тексти, що дозволяють людині вступати в комунікацію з іншими, орієнтуватись у просторі вчені визначають як мову культури. Мова культури є універсальною формою осмислення реальності, в яку організуються усі знов створені і вже наявні уявлення, сприйняття, образи та інші конструкції, що є носіями сенсу. Народжуючись у практиці соціальної взаємодії, обслуговуючи її, мова фіксує уявлення людини та її ставлення до цих уявлень. У вигляді знаків, що упорядковані у певних текстах, мова забезпечує трансляцію індивідуального досвіду іншим, виявляючи його соціально значущий сенс.

Мовою професійно-педагогічної культури виступають педагогічні поняття і категорії, які використовуються педагогами-професіоналами для позначення явищ педагогічної реальності, процесів і феноменів, що виявляють особливості організації та існування цієї реальності в умовах спеціального закладу освіти – початкової школи.

Вміння однаковим способом кодувати повідомлення, що стає нормою для певної спільноти, професійного співтовариства, забезпечує простір, у межах якого кожний член цього співтовариства встановлює і відчуває зв'язок зі своїми колегами. Знаки та їх системи, за допомогою яких відбувається кодування повідомлень про реальні практичні дії учителя з навчання і виховання, стають не тільки засобами організації, опису практики певної педагогічної діяльності вчителя, а й елементами самої професійно-педагогічної культури. Вони утворюють її духовний шар, що перетворює стихійну і невпорядковану практику педагогічної діяльності в упорядковану і керовану певними нормами, еталонами практики професійно-педагогічної діяльності, які відображуються у формі теоретичного знання.

Важливо, що тільки знання усієї системи, елементами якої виступають педагогічні поняття як знаки, забезпечує їх розуміння і правила користування ними. Проте, будь-які педагогічні поняття, позначаючи певні сутності педагогічної дійсності, набувають властивості замішати їх, внаслідок чого виникає ілюзія, що поняття як знаки є власне педагогічною реальністю. Посилення і розвиток символічних знакових засобів у функціонуванні професійно-педагогічної культури засвідчує про домінування соціального змісту, порівняно з індивідуально-особистісним ставленням учителів як суб'єктів і носіїв цієї культури до довкілля і педагогічної дійсності.

Випадкове чи спеціальне використання нових педагогічних понять у системі кодування педагогічної дійсності і способів її перетворення засобами професійної діяльності вчителя стимулює створення пояснювальних описів і концепцій, нових образних моделей, які розширюють простір професійно-педагогічної культури, наповнюючи її новими сенсами.

Розуміння як метод кодування сенсів, відтворених у текстах професійно-педагогічної культури, може відбуватися з різною метою. В одному випадку, такою метою може бути встановлення зв'язків, відношень і залежностей між предметами, відображеними у тексті. І в цьому моменті воно збігається за своїм змістом з природничим знанням.

У другому – гуманістично «розпредмечуваному»

розумінні, метою стає відновлення тих сенсів, які опредмечувані автором у певних формах. За розпредмечуваним розумінням відтворюється ситуація мислення автора або тих осіб, для яких цей текст створювався та існував як артефакт. Проблема полягає у тому, щоб розпредметити суб'єктивні сенси, об'єктивовані в текстах, почути, виявити в них голос людини і через це зрозуміти дух минулих часів, практик інших часів, створюваних людиною з певною метою.

На відміну від природничого знання, розуміння виступає специфічним способом, методом пізнання і реконструювання сенсів, що містяться у певному тексті. Правилами, що регулюють цей процес, стає система мови, що виступає механізмом декодування визначеного тексту: «... за кожним текстом стоїть система мови. У тексті їй відповідає усе, що може бути поданим поза цим текстом. Водночас кожний текст (як висловлення) є чимось індивідуальним, єдиним і неповторним, і в цьому весь його сенс (його задум, заради чого він створений). Це те, що має у ньому відношення до істини, правди, добра, краси, історії» [2, с.125-126].

Важливо, що задум автора, сенс, у якому відтворено його індивідуальність і неповторність, є вторинною структурою, що надбудовується над природною мовою. Проте саме вторинна структура відтворює і відображує культурне походження тексту. Його розуміння починається з тлумачення окремих слів, термінів, понять через зв'язок його окремих речень до розуміння усєї структури тексту, зумовленої традиціями мислення, освіченості автора, його культурою. Останнє вимагає реконструювання «моделей світу», що утворювали філософію, світогляд людей, конкретної персони у певній культурі.

Отже, однією з умов розуміння текстів Я.Коменського, К.Ушинського, А.Макаренка та інших авторів практик педагогічної діяльності є адекватне відтворення дієвих у їх час «моделей світу», де певне місце відводиться людині, дитині, освіті та іншим явищам, що складають сутність соціальної і педагогічної дійсності. Глибина розуміння текстів, створених авторами в інші часи, в інших культурах, знаходиться у прямій залежності від ступеня відтворення категорій, крізь призму яких відображається картина світу, прийнята в певному суспільстві на певному етапі його розвитку, у властивій йому культурі.

Обговорюючи метод пізнання практик професійно-педагогічної діяльності вчителя початкової школи, відтворених у певних текстах, треба підкреслити, що адекватне розуміння суб'єктивного світу їх авторів вимагає аналізу зовнішніх об'єктиваций, що виступають у вигляді мови. Мова в тексті є безпосередньою дійсністю свідомості і культури. Вона є практичною свідомістю, формою соціальної пам'яті, в якій акумульовано соціальний досвід. «Мова є засіб виявлення думок і почуттів, загально значимого змісту і інтимних особистісних сенсів,

душевних станів людини, її інтенцій, ціннісного відношення до оточуючого і самої себе» [3, С.346].

Для того, щоб зрозуміти практику професійно-педагогічної діяльності вчителя, яка відтворена в текстах, необхідно визначити: вид і характер створюваного нею продукта; вид і характер матеріалу, що перетворювався; знаряддя і засоби, що використовувались для його перетворення; характер і порядок дій, що використовувались у процесі створення означеного продукту. Знання, які народжуються у процесі відтворення і розуміння такої практики, концентруються на двох полюсах. Перший утворюють власне знання про об'єкт, продукт і засоби професійно-педагогічної діяльності вчителя. Вони складають статичну структуру професійно-педагогічної практики, її зовнішню форму. Другий полюс утворюють знання про організацію діяльності вчителя, завдяки якій статична структура набуває динамічного характеру, життя реальної дії. Організовані як приписи для практичної діяльності, вони відображають практико-методичний сенс дій учителя.

Отже, підсумовуючи вищесказане, слід констатувати, що особливістю змісту професійно-педагогічної культури вчителя початкових класів у контексті практико-орієнтованого підходу є усвідомлення досвіду професійно-педагогічної діяльності як унікальної практики, що має свого творця – автора з усіма притаманними йому рисами суб'єктивної неповторності і особистісної унікальності, зумовлених певним історичним часом і рівнем наявної культури. Саме авторський, людський сенс професійно-педагогічної практики надає знанням культурологічного сенсу.

Суб'єктна природа знання, що складає зміст професійно-педагогічної культури, розкривається у процесі пізнання, визначальною рисою якою є діалог автора практики професійно-педагогічної діяльності і дослідника, що її аналізує і пізнає. Гуманітарна природа цього процесу потребує використання методу пізнання, відмінного від природничого, і пов'язаного з розумінням, тлумаченням, інтерпретацією текстів, у яких опредмечується практика професійно-педагогічної діяльності.

Текст, як будь-яка матеріальна форма фіксації означеної практики виступає реальністю, у якій, з одного боку, акумульована певна практика професійно-педагогічної діяльності в її авторському баченні. З іншого боку, текст виступає артефактом, у якому опредмечено культурний зміст і сенс даної практики, її соціальна і історична цінність як зразка професійно-педагогічної культури. Розуміння означеного тексту як відтворення особистого ставлення його автора до довкілля, цінностей, що визначали мету і спосіб його практичної діяльності, складає зміст і метод практико-орієнтованого підходу в контексті пізнання і формування професійно-педагогічної культури вчителя початкових класів.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – Л.: ЛГУ, 1976.
- 2.Бахтин М. М. Философская культура XX века / М. М. Бахтин. – СПб., 1991. – Вып. 1. – 128 с.
- 3.Коршунов А. М. Диалектика социального познания / А.М. Коршунов, В. В. Мантатов – М.: Политиздат, 1988. – 383 с.

- 4.Лурия А. Р. Язык и сознание / А. Р. Лурия. – М.: Издательство МГУ, 1979. – 319 с.

- 5.White L. A. Culturological and psychological interpretations of human behavior / L. A. White // American Sociological Review. December, 1947.

REFERENCES

1. Bakhtin, M. M. (1976). *Estetika slovesnogo tvorchestva [Aesthetics of verbal creativity]*. Lugansk: LGU [in Russian].
2. Bakhtin, M. M. (1991). *Filosofskaya kultura XX veka [Philosophical culture of the twentieth century]*. St. Petersburg [in Russian].
3. Korshunov, A. M., & Mantatov, V. V. (1988). *Dialektika sotsialnogo poznaniya [Dialectics of social cognition]*. Moscow: Politizdat [in Russian].
4. Luriya, A. R. (1979). *Yazyk i soznaniye [Language and consciousness]*. Moscow: Izdatelstvo MGU [in Russian].
5. White, L. A. (1947). *Culturological and psychological interpretations of human behavior*. American Sociological Review [in English].

И. О. Пальшкова

ОСОБЕННОСТИ СОДЕРЖАНИЯ И МЕТОДОВ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье определены особенности содержания и методов формирования профессионально-педагогической культуры учителя начальной школы в контексте практико-ориентированного подхода, что является осознанием опыта профессионально-педагогической деятельности как уникальной практики, имеет своего создателя – автора со всеми присущими ему чертами субъектной неповторимости и личностной уникальности, обусловленных определенным историческим временем и уровнем этой культуры.

Ключевые слова: практико-ориентированный подход, культура, профессионально-педагогическая культура, профессионально-педагогическая культура учителя начальной школы.

I. O. Palshkova

SPECIFICITY OF CONTENT AND METHODS OF FORMING PRIMARY SCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL CULTURE

The article outlines the features of a content and methods of learning vocational and educational culture of an elementary school teacher in the context of practice-oriented approach through the understanding the experience of professional pedagogical activity as a unique practice that has its creator – the author, with all its uniqueness and subjective features of personal uniqueness, due to certain historical time and the level of culture. It finds out the content and methods of practice-oriented approach as a methodology of knowledge of professional and pedagogical culture of the teacher as a crucial understanding that the object of the cognitive relation is an artificial world created by man to assert his essence. But we know that any humanitarian knowledge determines not the study of a material world culture, but its subjectivity. Object humanitarian research is always subjective and human dimension. Being based on the structure of practice, a practice content-based approach in the context of cognition in vocational teacher culture is possible to specify in such a way. The object of knowledge in this approach performs a specific practice of cultural and socially expedient of teacher training and education of the child in primary school education. The subject supports the teacher, his persona, personality, perceived in the context of contemporary social conditions and culture. The feature of content knowledge and pedagogical culture of professional primary school teacher in the context of practice-oriented approach is understanding the experience of professional pedagogical activity as a unique practice that has its creator – the author, with all its unique features subjective and personal uniqueness, due to certain historical time and the level of the existing culture. This author, the human sense of professional and pedagogical practice provides knowledge of cultural sense. The subjective nature of knowledge is revealed in the process of learning, the defining feature of which is the dialogue of the author of vocational teaching practice and researcher that analyzes and studies it. The humanitarian nature of this process requires the use of the other method of knowledge, related understanding and interpretation of texts for professional and educational activities.

Keywords: practice-oriented approach, culture, professional and pedagogical culture, professional and pedagogical culture of an elementary school teacher.

Подано до редакції 08.09.14